

Szerkesztői iroda:
Nagyenyeden
A KIADÓHIVATALBAN
hová
lap szellemi részét illető
közlemények küldendők

Kiadóhivatal:
Wokál János könyvkereskedése
hová
az előfizetések és hirdetések
bérmentesen küldendők.

Kéziratok nem adóznak vissza.

KÖZÉRDEK.

Vegyes tartalmu heti lap.

Megjelenik minden vasárnapon.

Előfizetési feltételek:
helyben hazhoz hordva vagy
vidékre postán külfelv
egész évre 4 frt.
félre 2 frt.
negyedévre 1 frt.

Hirdetmények díja:
3 hasabos petit sorért, vagy
ennek helyéért 5 kr.
Bélyegdíjért külön 30 kr.

Nyilttér sora 15 kr.

Sok a jóból.

A magyar társadalom lázas munkában van. Az újraéledt nemzeti önállóság a társadalmat is felszabadítja eddigi nyúgeitől, sőt bilincseitől, s a humán eszmék egyre gyarapodó követelményei, az elmulasztottak pótlásának parancsoló szükségérzete, sőt maga az életerejének tudatára ébredt nemzetiesség husz esztendő óta egyre fokozódó erővel munkál a társadalomban.

És ez — ama bizonyos határig, a hol a lehetőség végződik, — jól is van. Nemes, áldott egy munka ez, melynek magasztos vezérelvei az egész társadalom minden rétegében visszhangra lelnek — s örömmel töltheti el minden igaz hazafi, minden művelt ember lelkét, ha e munkára veti szemeit s annak áldásos gyümölcseit látja.

A közelmúlt években kettőzött erő jellemzi az e téren történeteket, — a jótékony egyletek, intézmények egész serege emelkedett ki a társadalom jó szívéből s a maga kisebb-nagyobb körében mindenik áldott munkát végez. — Az egész országot átölelő, hatalmas áramlatok valóban óriási eredményeket értek el; vajmi rövid idő alatt három kolosszális eredményt mutatnak fel e társadalmi mozgalmak évlapjai: a veres-kereszt-egyletet, a „Segítség” nagy munkáját s a „Jó-szív”-et, mely már is nagy arányokban, az egész nemzetben dobog.

Es ezek mögött, alatt és mellett légiói állanak fel — mint mondók — a kisebb társadalmi tömörüléseknek, melyek a magok szerényebb hatáskörében, a maguk vidékén, a maguk városkájában hű és kitartó táborhelyek a nyomor és a csapások ellen küzdő jók hadseregének.

A népek milliói, az egyre sötétülő politikai láthatár rémképei közé ép oly megnyugvással látják becsillanni a jótékonyaság éltető napsugarait, a mint a jövő harcok véres nyomorát enyhíteni kész, — mint a mily bizonyos könyörögget a földnek víztől, tüztől sújtott népe a társadalom irtalmas segélyeért. Az árváknak hajlékot épít, az éhezőknek enni ad, a fázókat melengeti, — a némát, a bénát istápolja, — s a nyomort melengető keblére öleli a társadalom.

Magasabb észjogi elvek szerint mindezen kötelezettségek az államra esnének, — mely csupán

egy kicsiny jóakaró segítséget kérhet a társadalomtól.

De ez elvek csak teoriában állhatnak fenn ma és ott, a hol az állam maga és polgárainak biztonságára egész másnemű kötelességek óriási súlyát kénytelen hordozni. Csak filléreket juttathat a segélyre szorult társadalomnak, s azokat is oly nehezen vonhatja el más honnan. Ilyen viszonyok között önmagára van utalva e nemes munkákban a társadalom — és cselekszik.

De mondjuk ki (és azt korántsem az önző szűkkeblűség, hanem a tényekkel való számolás mondatja velünk), hogy a társadalomnak egy kis lélekzetre van szüksége.

A munkás, ki a föld göröngyeit tör, verejtékét letörölni, ellankadt erejét felfrissíteni olykor megpihen — s kénytelen eltérni, hogy addig munkája, bár ahhoz létérdekei fűződnek, szünetel.

Ugy véljük, hogy a társadalom egész vérkeringése, egész életereje a lehetőségig fel van már korbácsolva. Egy kis pihenőt, mert a munka eszközei kihullanak fáradt kezéből!

Miért? . . .
Nem vitatjuk el a tiszteletet parancsoló kivételek érdemeit, de merjük állítani, hogy nem is az arra képebb és hivatottabb elemek hordják e sokágazatu, kimerítő társadalmi munka terheit, — s még kevésbé állíthatni, hogy a különféle nemzetiségek is kivették belőle az őket megillető részt.

Mondhatni, hogy egyedül és kizárólag a magyar középosztály az, mely, a nélkül, hogy anyagi erejének fokozódását érezhetné, e nagy irányu mozgalmakat szellemi s anyagi ereje egész súlyával fenntartani kénytelen.

Kénytelenségről szólunk, — nem mintha magunk is, annyi hasonorsorával s hasonállással egyetemben meg ne hoznók szíves jól eső áldozatainkat, — csupán ama társadalmi kényszert emlíjük, melyet a lábrakapott felfogások támogatnak.

Erre a derék, jó szívű, de anyagilag nem valami fényes viszonyok között élő és működő középosztályra appellál minden ilyen társadalmi mozgalom s mindenik megkövetel tőle valamelyes áldozatot.

Hivatalnokot fennebbvalói, középosztálybelit a

rangban s befolyásban felette állók vonnak be egyik kötelékből a másikba, a hol tennie és áldoznia kell.

Fájdalom, hogy elég jót tenni soha sem lehet s a könyörtelen élet is egyre több nyomort vet felszínre, a mely a társadalom segítségére szorul, de e sorok írójának erős meggyőződése, hogy a társadalmat a maga bajával sokkal lassabban növekvő erő kifejtéssel szállhat perbe, mint a mily rohamosan azok gyarapodnak.

Talán jöhetnek idők, a mikor maga az állam is hathatósabban veheti fel ellenük a küzdelmet s addig a már szervezett haderőt fenn is kell tartani velük szemben a társadalomban, — de egy kis pihenőre ennek a haderőnek is szüksége van, áldozatkészségünk s tehetőségünk egész erejével maradunk hát meg az eddig kivívottak mellett, de tartózkodjunk a további erőfeszítéstől e téren, mert, mint mindennél, úgy itt is olyan reactio állhat be, a melynek már meglevő jótékony s humanus intézményeink vallhatnak kárát.

A pihenő után, kíváltképpen a szerencsés közgazdasági s politikai átalakulások is segélyre jönnek, a társadalom újult erővel foghat az újabb sebek behegesztéséhez, — de addig kössünk fegyverszünetet erőnkkel tulbecsülő hajdanaikkal.

Elvégre is, a mi nem lehet, az lehetetlen s félő, hogy a társadalom éppen azon rétegei sinlik meg az erőfeszítést, melyek — tán a közel jövőben — még nagyobb s hatalmasabb áldozatoknak néznek elébe.

Elég a jóból soh' sem sok, — de sok a jóból erőparazló s gyöngítő.

Dr. Szász Károly.

Egy szó

az alsóféhérmegyei orvosokhoz és gyógyszerészeihez intézett felhívásra, mely a „Közérdek” folyó évi 9-ik számában jelent meg.

Ezen felhívásban fel lett említve a néhai „nagyhirű” dr. Váradi Samuél főorvosnak végintézkedései közül a legmaradandóbb emléke, hogy alapítványt tett egy Nagyenyeden létesítendő orvosi könyvtár felállítására.

Ismervén személyesen néhai nemeslelkű kartársunkat, a „nagyhirű” epítőn ellen tiltakozom.

Soha hírezt nem tett semmit, minden tényével csak lelke sugallatát követte, mit bizonyít az is, hogy akaratát

A kőfaragó is az oszlopsorokhoz szükségeltető köveket elég gyorsasággal feragta.

Augusztus elein Gáspár András marosvárhelyi ács-pallér a fedélzet faragását és összeállítását vette munkába. Az ács- és kőművesmunkák ezen évben november elein szakadtak felbe.

Meennyivel nagyobb erővel dolgoztak 1795-ben a megelőző évben végzett munkához hasonlítva, kiteszik abból, hogy 1795-ben Bodola János professzor pénztárnok kőművesmunka díj czímen 645 r. frtot, kőfaragói munka díj czímen 80 r. frt 15 kr, téglanya-gért Gräff Mihály vállalkozó kezéhez 669 r. forintot, a házilag előállított téglart 51 frtot; ácsmunka díj fejében Gáspár András kezéhez 335 r. forintot, egyebekre 169 r. frt 26 kr, összesen 1975 r. forint 41 krajczárt fizetett ki.

1796-ban a munkát, hihetőleg a pénzühiány miatt, ismét lanyhábban folytatják. Sőt ez év tavaszán és nyarán esaknem teljesen szünetelnek. Grósz pallér csak szeptember 3-án vesz ki némi (20 r. frt) munka díjt, Gáspár András ács-pallér pedig október 8-án.

November közepe táján ismét be áll a munkaszünet. Ez évben munkadíj fejében és anyagokért összesen csak 1013 r. frt 20 krt fizettek ki és pedig tégláért 350, végzett kőművesmunkaért 195, ács-pallérnak 308 r. frt 20 krt, a többi pénz egyéb vegyesekre ment el. Gáspár A. a munkát be is végezte, de a cserepezést csak négy évvel később vitték véghez. Lehetséges, hogy ezen négy év alatt a templom szalmával volt fedve. A következő évben még lassabban haladt a munka előre. Az 1797 ik év folytán Bodola J. a templomépítési alaphól összesen nem többet, mint 201 r. frt 10 krt fizetett ki. Természetesen a munka is ennek megfelelő arányban haladt előre.

1798. május elein a munkát a boltozat rakásával kezdték.

TÁRCZA.

Volt idő . . .

Volt-volt idő, mikor talán
Szébb volt ez az élet
A mikor úgy éreztük, hogy
Frissabb a szív s lélek,
Bübbaj vont be minden tárgyat
Mit csak szemünk látott
És esodáltuk és szeretünk
Az egész világot,
Éjjel-nappal munkálkodni
Ez volt éltünk vágya
És nem kellett érte pénz, kincs,
Nem, — egy aranybánya
Bánatot — but nem ismertünk
S hogyha mégis ránk lelt
Elfeledni mindörökre:
Benne mély öröm telt . . .
Volt egy idő s akkor mintha
Minden szébb lett volna
Százszor szebben nyílt a virág
Szebben nyílt a róza
Csalogánydal szívrepenztőbb
Balzsamosb a szellő
Alig egy-egy felhő . . .
És éreztünk lángolon
És szeretünk oly hön . . .
Mért, hogy ez a szép időszak
Vissza többé nem jön,
És az égen banat-felhő
Mért kavargog egyre
S ha derül, mért alig egy-két
Pillanatra-perczre;
Vagy hát itten semmi sem tart
Állandón halálig —
És a szív csak mindig sajog
Csak eped, csak vágyik?

Márkus.

A nagyenyedi ref. templom története

a 16., 17- és 18-ik században.

A templom belsejének átalakítása.

(Folytatás.)

Az építés folyamata és a segélygyűjtés.

A főtanoda és az egyház között felmerült viszály, az építési munkát előre haladásában, feltűnőleg, nem hátráltatta.

1794. aug. közepén Sarkadi Péter ácsmester a templom padjait szétszededte, eltávolította. Ajkler F. kőműves pallér, a munka folyamata indulása után pár héttel, hihetőleg elhalálása következtében a munkát vezetni megszűnt, mely körülmény a kőművesmunka haladásában, némi késedelmet okozott.

Október elein (11.) a kőművesmunkát Grósz József pallér vezeti.

Kőfaragói munkákra egy Bajás Marián nevű kőfaragó vállalkozott. A szükséges kőanyag kivetésének elügyeletével haragozó Kisvárdai Samuél bízott meg. A muzsinai mésző sziklából lövették.

Ezen év folytán úgy látszik csak az oszlopok alapjait rakták le s ezzel a munka folytatását október hó végén, minden valószínűség szerint a korán beállt hideg idő miatt beszüntették. Hogy említett évben csak igen kevés munkát végeztek, bizonyítja azon körülmény, melyszerint kőműves munkáért, említett évben nem több, mint 106 r. frt fizetett ki.*)

Annál nagyobb erővel kezdtek munkához a következő évi ápril közepén ugyancsak Grósz J. pallér vezetése mellett. A téglanya egy részét maga az egyház állította elő, a másrészt Gräff Mihály vállalkozó szolgáltatta.

*) A nagyenyedi ref. egyházközség levéltára.

a. ára a 2 kót. 8 frt.
ivások. A közép-
Németh Antal.

vagyis gyakorlati
ügyekben a törvény
nemű bírósági ke-
bírósági, hatósági,
igazolási, igény-
bagatel, kereske-
i, gyámsági, nagy-
mos curiai dönt-
bb törvények és
y Adolf. ára I frt.
III. Az orleáni
ler Frigyes, ford.

észletek

ok

épek

dobbal.

erkezet.

ellett.

tételek.

NBACH

ára

t 7. szám.

3-5

Assicurazione Generale ISS7. évi mérlege.

NYUGOSZÉK-ÉS VOSZTOSZÉK-SZÁMBA AZ A MÉRLEGEZÉS (ISS7)

A TÍZELŐ

Udalt

Vasárnap

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

Udalt

nem hajtotta végre életében, nehogy tettéért tömjé-
nezzék.

Alig hiszem, hogyha rendjel-lázás és czim-kóros
időnkben élne is, ilyenekre vágyék.

Sokat tett, mert nemcsak jövedőbeli kartársairól
gondoskodott atyailag, hanem gondoskodott közvetve pol-
gártársai legbecesebb kincsének, egészségének, megtartása,
illetőleg helyreállításáról.

S mindezt tette egy egyszerű szülőktől származott
orvos, ki nemes tettei által első polgárra lett e
városnak.

S mi történik emlékére a város polgársága, vagy
kartársai részéről? Semmi!

Végzem introductióként kezdett elmélkedésemet és
szólok a tárgyhoz.

* * *

Mi lenne tehát ezen egyet ezéja? Az, hogy szellemi
és anyagi érdekeinket megbenélve, megfontolva testületileg
előmozdítsuk, a collegialis viszonyt ápoljuk, a felmerült
surlódásokat elenyesztessük, némely collegánkat chorlutan-
ságáért, illő modorban figyelmeztessük arra, mit a gyó-
gyítás szent ezéja, úgy a collegialitás sem enged meg.

Érintkezünk évente legalább egyszer, bővítsük ismer-
reteinket.

Naponta tapasztalhatjuk, hogy szétforgácsolva a leg-
nemesebb szándék mellett sem tehetünk semmit.

Ha fájdalomunknak hangot adunk, elhangzik az
úrben.

Manapság sokat követelnek, de keveset adnak.

Az orvos tudorokat a kincstárnál oly rangfokozatra
degradálták, mely a gyakoronokokéval egyenlő.

A törvényszékknél teljesített munkák díja oly kevésre
van szabva, hogy a megaláztatás érzése fog el.

Az orvosokat a proletárság fenyegeti, mert számuk
nagyra szaporodott.

1873 ig Enyeden nem volt sem orvos sem patika;
a katonáktól elmaradott egy egy asebész gyógyított.

Ezelőtt pár évtizeddel még csak két orvos volt, s
azok egyike rendszerint vidéken tartózkodott, mert Maros-
Ujvárt, Felvinczen, Tövisen nem levén orvos, nagy vidéket
kellett orvosi segélyben részesíteni. — Jelenleg 8 orvos
van Enyeden.

Az orvosi fizetések mérsékelten emelkedtek, egyes
esetben le is szállították, míg más hivataloké tetemesen
gyarapodott.

Az államkincstár az orvosi javadalom felét vagy az
egészet tiszteletdíj czimén szokta adni, nehogy szolgál-
képtelenség esetében a nyugdíjba számíttassék.

A teendők ellenben a közegészségügy rohamos fej-
lődése óta folyton szaporodnak, mert az orvosi tudomány
ma már odafőreszik, hogy a betegségek okait megszünt-
tesse, nem csekély eredménnyel, a mi látható abból,
hogy az emberi átlagos élettartam századról-századra
növekedik és a halálzási százalék évtizedről-évtizedre
csökken.

Ily módon azon cigányhoz hasonlít, ki maga alatt
vágja le a fát, azon különbséggel, hogy azt öntudatosan
és az eredménynek örvendő teszi.

Eltűntek az idők, mikor az orvosi gyakorlatot „a u r e u
p r a x i s”-nak nevezték.

Az orvosok fizetése kiszabásánál fennen hangoztatják,
hogy még más jövedelme is van.

Fodor László lakatos mester készítette a boltivezet
erősítése céljából felhasznált vaslemezeket, szorítókat.

A boltizat jó móddal rakására úgy látszik kiváló
gondot fordítottak és ezért felemelt munka díjt fizettek,
mi kitűnik onnan, hogy még ez évben téglá és mész
árában Bodola 142 frt 20 krt fizetett ki, addig Grósz
kőmives pallér 673 frtot vett kezéhez. Ez évben csak
kőmives munkát végeztek.

Október elein szűnik be ez évi munka.

A század utolsó évében ismét későre, június havá-
ban kezdenek dolgozni s a boltizat rakását folytatják
tovább. Lerakták még a sanctuarium eleibe a lépcső-
köveket. Bajás Marián faragta és rakta le. Egyebet ez
évben sem dolgoztak. A kőmives pallér 727. Fodor László
83 frt 20 krt vettek ki. Ezen évben májuson kezdődőleg
az építési pénzeket többé nem Bodola, hanem B e n k e
M i h á l y rektor professzor kezelte.

Bodola ápril havában szűnt meg az építési pénzeket
kezelni. A kiadásokról vezetett naplója utolsó lapján saját
kezűleg ezt írja: „Mikor 1799 3-a Maji Angliába kiin-
dultam felvetegtevén, hogy eleitől fogva mit percipiáltam
s mit erogáltam a Templom számára való pénzből; mi
kevés existens fundusocskáját még magamnál találtam az
Eklának, azt által adta a feleségem, elindulásom után
professzor Benke Barátomnak*), a ki a Templom építés-
sére való perceptumok és erogalumok Consignatióját
utánam Continualta. Meglehet a perceptumokról való tabel-
lájának kezdetében látni, hogy mit percipiált légyen tölem.
Ha a Calculusban hibáztam és többet találtam által adni, mint
kellett volna, azt az Eclának Concedálom, ha pedig keve-
sebbet, az elmaradott résznak interessével együtt lejendő
megfizetésére, mikor a perceptumok és erogatumok újra
Calculáltatnak magamat jószántamból kötelezem.*.)

*) 30 m. frt 59 krt.

*) A nagyenyedi ref. egyház levéltára.

Van is valami, bár nem sok.

De hiszen minden más hivatalnok is értékesítheti s
a legtöbb értékesíti is szabad idejét családjá jövedelmé-
nek gyarapítására, ámbár a törvények igyekeznek meg-
gátolni, hogy valaki két szakmájába vágó hivatalt
viseljen.

Az orvosoknak egyik csapása az, hogy a leghosszabb
és fáradságosabb tanulmány után kis hivatalba jutnak,
melyből előlépésre rendszerint kilátás nincsen, minden más
hivatalnoknál az előlépés, — némi tehetség mellett —
valósul is.

Némely hivatalnál az előlépés hiányát az ötöd- és
tized-éves fizetési pótlék fedezi, ezen gyakorlat az orvosi
pályán még eddig ismeretlen.

Ezen és más érdekeinkről azt mondhatni, hogy néma
gyermeknek anyja sem érti szavát, ha nem egyesülünk,
bajainkat nem vitatjuk meg, nem rostáljuk meg azok közt
mi a valódi, mi a képzelt, mi a gyógyítható, mi az or-
vosolhatatlan, bizony nem fog az állapot jobbra fordulni.

A testület többet tehet az egyesnél, hiszen a példa-
bészéd szerint: Ein Mensch mit starkem Willen ist schon
halber Gott.

Sokat hozhatnék fel még panaszul, legyen most
elég! Az olvasó bizonyára azt hiszi, hogy szép remények-
kel, magas röptű illúziókkal az életbe lépett és ott csaló-
dással, anyagi eredmény és elismerés nélkül küzdő ifju
orvos írja ezeket.

Pedig egy veterán orvos szól így collegáihoz, ki
szerény igények mellett 27 évi gyakorlatból merített
tapasztalatait beszéli el és csendesen futja le pályája hátra
levő részét.

Török a gyógyszerészekre.

A mióta a gyógyszerészeti jog kétféle, megnehezedett
a gyógyszerészek felett is az idő járása.

A személyjoggal egybekötött gyógytárak könnyen
engedélyeztetnek és ingyen. Ennek következtében az ön-
állóságra törekvő vagyontalan gyógyszerész-szegedek minden
nagyobb községben gyógytári jogot igyekeznek szerezni,
s ha évek küzdelme után annak némi közönséget tudtak
hódítani s ezáltal némi tőkét szerezni, mely a gyógytár
renomájában fekszik, az halálukkal megsemmisül és esa-
ládjuk inség martalékává lesz.

A realjogu gyógytárak vételára évről-évre emelkedik,
minthogy a protectiótól független, jól lehet az újabb
gyógytáraknak, néha ugyanazon községben engedélyezése,
azok jövedelmét is folyton esőkentti.

Ha az ember egy nagy községi gyógytárba lép, nem
tudja, hogy trafikbolta, vagy bazárba, vagy élelmi csar-
nokba lépett-e? — mert a gyógyszerek kelendőségének
hiányában, mindenféle kereskedelmi és piaci cikk áru-
lásával kénytelen a gyógyszerezés foglalkozni.

Fel! fel! kartársak és gyógyszerezések, alakítsunk
egy orvos-gyógyszerezési együletet, melyből ne vonja ki
magaít senki a megyebeliek közül, tekintsük Borsod, Bihar,
Zemplénmegye példáját, sőt vegyünk be tagokat a szom-
szédos megyékből is, hogy szellemi tőkénk annál inkább
gyarapodjék, míg azok is önálló együletek alapítjának. —
Megyénk jó hírneve követeli, hogy előljárjunk!

Egy veterán Collega.

Az ujszázad első évében is csak kőmivesmunka foly.
Tavaszon és a nyár első felében beszerzik a templom
befedéséhez szükségeseltető cserépet anyagot, július vége
felé pedig Grósz a kőmivesmunkát folytatja, mi ez évben
a templom belsejében be is végződik. A templom fedelére
is felrakták a cserepeket s helyre hozták a tűzfalakat.*.)

Jelentékeny mérvű kőmivesmunka végeztetett 1800-ban
is, mert a kőmives pallér összesen 510 forint munkadíjt
vett kezéhez.

A következő év telén beszerzik az ablakokhoz szük-
ségeeltető üveg egy részét, augusztus havában a templom
követetét kezdik lerakni s ezen munkát az év végén
szintén bevégzik. Szeptemberben vasanyagot vásárolnak
a kar rostélyzatához. Grósz pallér a kőmivesmunkát a
templom külső részén is teljesen befejezi. Általán feltűnő
lankadsággal dolgoznak, melynek oka a pénzhányban
található meg. Nyomorúságos esztendőnek kellett az
1801-iknek lennie, mert a templom építési alapja ez év
folytán feltűnően kevés segélypénz folyt be.

1802. ápril havában 60 kőés üveg táblát hoztatnak
az ablakokhoz a görgevényi üvegyárból s üvegezik az abla-
kokat. Egyebet nem is dolgoznak. Nincs pénz. A segély
forrása ki vannak merítve.

1803-ban befedik a délre és északra nyuló bejárókat
s az asztalosmunkát kezdik el és folytatják. A következő
évben befejezik az asztalosmunkát is s lerakják az ülő-
padokat.

Hátra van még a karzat rostélyzatának elkészítése
és az orgona.

* * *

(Folytatása köv.)

*) Hogy a templom befédését 1800-ban végezték be, bizonyítja
a Benke Mihály professor által vezetett kiadási napló, de bizonyítja
a templom fedelének keleti részén emelkedő tűzfalon ma is olvasható
emez évzám 1800.

LEVELEZÉS.

Zalathna, 1888. május 29.

Zalathna községe egy oly fontos és nagy horderejű esemény-
nek volt színhelye, mely minden tekintetben megérdemli figyelmünket.
— Dologh János kir. főbányahivatali főnök e hó 28-án megérkezett
hivatalát elfoglalandó.

Az erdélyi bányászati és kohászati évek hesezu során át mos-
toha gyermeke volt egy a kormány, mint a képviselőháznak. — A
bányászati és kohászati érdekekben vajmi kevés történt, pedig az erdélyi
érezhegységéből 1887. évben 661.8234 kg. szinarany, 526.8603 szin-
ezüst, összesen 1187.6837 kg. aranyos ezüst váltattott be a zalathnai
kohó, illetve arany beváltó hivatalnál. — Tizenhárom régi mázsa
arany és 10 mázsa ezüst átlagos évi termelés megérdemelné a figyel-
met! Kénsav, kén, vasgalicz, rézgalicz, csoda só és szénkéngyár
van ugyan a zalathnai kohónál s ezekre a kormány tetemes összegeket
áldozott s áldoz jelenleg is, dacára annak, hogy ezen melléktermé-
nyek gyártása semmi haszonnal nincs összekötve, — de a bányászati
és kohászati érdekekben ezen gyárokon kívül épen semmi se történt.

Az olvasztók berendezése az ujkor követelményeinek nem
felel meg, a tüzelő anyag fogyasztás roppant nagy, a munkások
demoralisáltak, az altisztek képzettségükkel, a technikai erők
hiányzanak, mert az egész kohó üzem ugyszólván egy kohó tiszt
vállára nehezül.

A fent elősorolt hiányosságok folytán a kohó költségek, melyek-
et a beváltók fizetnek, szerfelett nagyok, — pl. egy olyan beváltás
után, melynek értéke 556 frt 55 kr kohó költség fejében 320 frt 98
krt kell fizetni. — Ily kohó költségek mellett a bányászati nem
virágozhatik, de sőt horrendum diutu maga a kohó is évenként
30-40 ezer frt, deficitel zár le. — A ki hazáját igazán szereti, az
mélyen elszomorodik, midőn látja, hogy édes hazájának kincses ládája
oly mostoha kezekben van. — Lelke elborul, mert látja, — be kell
látnia, hogy egy egész vidék és egy egész iparág érdekekben éreken
keresztül semmit sem tesznek.

Nó, de tán csak megvirad már valahára, közzét és érdemek-
ben megöszült magyar embert állított a zalathnai bányakerület élére.
— Nem lehet a kormány ezen intézkedését levett kalappal nem
fogadni, mert itt a protectio még csak mankoul sem szolgált. — A
tisztá érdem volt az a tényező, a mely Dologh Jánost oly fontos állás
elnyerésére segítette. — En, ki e sorokat hosszas elkeseredésem után
írom, vigaszt találok abban, hogy Dologh János magyar ember,
vigaszt találok abban, mert remélem, miszerint jó hazafi lesz, felemel-
kedik a hivatalos köznapiságon a hazafiúság magasatos érzelméig és ha
egyzer oda felemelkedett, akkor szegény hazánk iránt nem fog közö-
nyös lenni, hanem tettel lélekkel, tekintélyének teljes mérlegbe vetése
által oda fog hatni, hogy az elárvult bánya kerületnek ő maga édes
atyja legyen s a törtra vezetett mostoha anyát édes anyává vará-
szolja. — Oly kevés lelkesülés és ügybuzgalom kellene hozzá és
az erdélyi szénbánya ipar virágzóvá lenne, de mihaszna minden
törökének, ha az csak a hivatalos köteleesség teljesítésének érzet-
ből ered.

Dologh János főbányahivatali főnöknek első köteleessége lenne
a nagy olvasztókat korszerűen berendeztetni. — A szükséges beren-
dezésekre, ha az ország jelenlegi pénzügyi helyzete teljességgel nem
engedné, — külön kölcsön felvételét kieszaközölni, oly kötelezettség
mellett, hogy a kamatokat a kohó alap jövedelme fedezze. A kohó
munkásokat képzett, becsületos s lehetőleg idegen munkásokkal pótolni
s azoknak jobb béreket adni. — Az altisztek helyett szakképzett,
jobban fizetett altiszteket nevezne ki, — végül a technikai vezetést
tanácskozással tartása által hathatósabbá tenni.

A kohó üzem tökéletesebbé tétele a bányaipar felvirágzását
kétségtelenül maga után vonná. — A költségvetenatok kisebbekké
válnának s így sok oly érez kerülné beváltás alá, mely eddig a
szerfelett nagy kohó költségek miatt nem volt értékesíthető. —
Hozzá járulna még a bányászati felvirágztatásához az is, ha a tulságos
nagy kémle díjak leszállítottának, mert kevés éremennyiségek
beváltását legtöbnyire a magas kémlelő akadályozza.

A kémlelő díjak leszállítása semmi nehézségbe nem ütközik,
mert a vegyelemző hivatalnak évenként 3-4 ezer forint jövedelme
van. — Az ölom tartalmu beváltmányoknak kedvezménybe részesítése
szintén fontos lenne a bányászatra nézve, minthogy a drága nagy-
bányai ölom és kohó üzemből kiszorulna s így a költség kevesebb
lenne. A nagyalmási bánya ezüst tartalmu ölom beváltmányaira
nézve üdvös és gazdaságos lenne, ha azok pl. a selmezi beváltási
árszabály szerint váltattának be. — A bányászatra nézve szintén igen
fontos intézkedés lenne az is, ha mindazon beváltmányokért, melyek-
nek kohósítása a tulságos levonatok miatt nem fizetődik, — legalább
2-3 frtot fizetnének m. mázsáknént.

Nem hiszem, hogy lenne a zalathnai beváltók és a jó hazafi
tisztviselők közt ember, ki ezen sorokat alá ne írná s így hazafiúi
szent köteleességemnek tartottam, csekély tehetségem, de tiszta meg-
győződésem által sugalt jelen sorokat nyilvánosságra hozni.*.) R. I.

M a g y a r i g e n, 1888. június 2-án.

„Nó asszony van ujság elég!” mondja az egykori politicus
csizmadia a feleségének. Nó t. szerkesztőség, van ujság elég s legalább
most nem lehet az iránt panaszokdni, hogy nincs miről írni a „Köz-
érdek”-ben, mondom én.

Mult hó 31-én a helybeli romai katolikus hívek az urnapjít
szokott ünnepélyességgel ülték meg s most is azon szép szokás követ-
tetett, hogy a szomszéd Gyulafehérvárról hárman jöttek ki az ünne-
pélyességet emelni, ugymint: Pál István, Zlamál Ágoston és Bene-
dek József rom. kath. lelkes úrak.

A misét Pál István lelkes úr mondta, fényes segédlettel, a
hívek által zsufozásig megtöltött templomban.

Templomozás után Sántha János helybeli rom. kath. lelkes
urhoz gyűlték össze ugz a magyarigen élékölésége mint a Gyulafehé-
várról kijött lelées úrak, ebédre.

Hogy az ebéd jó volt s a hangulat vigvölt nem szükség mon-
danunk, mert hisz a ki Sántha János plébános ur vendégszerető há-
zánál megfordult, az ugys jól tudhatja azt.

A lakomat a szellemes humor pohárköszöntők tették még
élvezetesebbé.

Folyó hó 2-án érkezett kis helyiségünkbe főtiszt. Szász Domokos
ev. ref. püspök ur főtiszt. Szász Gerő generalis notárius ur és a
püspöki titkár ur kíséretében.

Miután előre jelezve volt a püspök jövetele, kis városunk lakói
közül majd mrndenki, még az is kinek a jökori felkés nem igen
tartozik erőneyei közé, már kora hajnalban talpon volt.

Körül belől 1/2 órákor két mozár ágyu lövés jelezte a sze-
retett fópásztor érkezését, ki bevonulását községünkbe, az összes
vallás felekezeti harangok zugása mellett tartotta meg.

*) A tárgy s az eszmék annyira fontosak, hogy tért kellett
azoknak nyitnunk lapunkban, azonban netalán ellenszerveletek
közlése elől sem zárkozunk el, ha azok tárgyilagosaak lesznek s a
személyeskedés terére nem lépnek.

S z e r k.

